

De Karaganov-doctrine: Ruslands escalatie begrijpen

Door Frank , 10 mei 2026

De Karaganov-doctrine: Ruslands escalatie begrijpen

Inleiding: Waarom Karaganov nu belangrijk is

In een tijdperk van verhoogde geopolitieke spanningen hebben weinig stemmen evenveel debat—en bezorgdheid—uitgelokt als professor Sergej Karaganov. Erevoorzitter van de Russische Raad voor Buitenlands en Defensiebeleid, adviseur van meerdere Russische presidenten, en auteur van toespraken voor leiders van Brezjnef tot Poetin, heeft Karaganov onlangs een strategische visie gearticuleerd die velen in het Westen alarmerend vinden: dat Rusland al verwickeld is in een "nieuwe Wereldoorlog", en dat een overwinning gekalibreerde nucleaire escalatie tegen Europese doelen kan vereisen indien nodig [1].

Frank Dumon: Dit artikel onderschrijft Karaganov's conclusies niet maar probeert ze te begrijpen: Waarom hebben deze argumenten ingang gevonden in Russische elitekringen? Wat onthullen ze over Moskou's perceptie van de Westerse bedoelingen? En hoe zouden beleidsmakers moeten reageren op een doctrine die de lijn tussen afschrikking en dreiging vervaagt?

Karaganov in zijn context plaatsen

Karaganov opereert niet in isolatie. Zijn argumenten komen voort uit een dicht netwerk van Russische strategische instituties: de Raad voor Buitenlands en Defensiebeleid (die hij hielp oprichten), de Valdai Discussieclub, en Ruslands militaire academies. Deze fora dienen als broedplaatsen voor beleidsideeën die na verloop van tijd officiële doctrine kunnen beïnvloeden [2]. Het is cruciaal om onderscheid te maken tussen pleitbezorging en doctrine. Karaganov schrijft als beleidsondernemer, niet als woordvoerder voor het Kremlin. Zijn voorstellen—zoals beperkte nucleaire aanvallen tegen Europese logistieke knooppunten—vertegenwoordigen één invloedrijke stroming binnen elite-discours, niet als vaststaand staatsbeleid. Zoals analisten opmerken, wordt Russisch strategisch denken gekenmerkt door intern debat, aanpassing, en vaak bewuste ambiguïteit, ontworpen om tegenstrevers planning moeilijk te maken [3].

Karaganov's nabijheid tot de macht is belangrijk. Zijn argumenten hebben duidelijk discussies beïnvloed rond Ruslands update van zijn nucleaire doctrine in 2024, die de voorwaarden waaronder nucleaire wapens overwogen zouden kunnen worden uitgebreide [4]. Het begrijpen van zijn logica is daarom essentieel voor iedereen die op de Russische escalatie dynamiek wil anticiperen.

Een analyse van zijn kernargumenten

1. De "Vierde Wereldoorlog"-framing

Karaganov kadert het huidige conflict als een "derde" of "vierde" wereldoorlog—een systemische strijd om de wereldorde waarin het Westen zijn historische dominantie probeert te behouden tegen een rijzende "Wereldmeerderheid" geleid door Rusland, Iran, China en het Globale Zuiden [5]. Dit historische narratief dient een strategisch doel: het verheft het Oekraïne-conflict van een regionaal geschil tot een existentiële strijd, waardoor buitengewone maatregelen gerechtvaardigd worden. Hoewel multipolariteit inderdaad de wereldpolitiek hervormt, riskeert het framen van elke geopolitieke wrijving als "wereldoorlog" het normaliseren van escalatie. Dergelijke retoriek kan self-fulfilling worden als het tegenstanders ervan overtuigt dat compromis onmogelijk is [6].

2. De escalatieladder: van conventioneel naar nucleair

Karaganov's meest controversiële voorstel is een gekalibreerde

escalatieladder: eerst conventionele aanvallen tegen Europese doelen; als deze falen om te dwingen, dan "beperkte" nucleaire aanvallen ontworpen om elites te straffen terwijl bevolkingen gespaard blijven [7]. Deze logica rust op twee aannames:

- Dat Westerse samenlevingen meer risico mijndend zijn dan het Ruslands leiderschap gelooft
- Dat nucleair gebruik gecontroleerd, gesignaleerd en beëindigd kan worden zonder te evolueren naar volledige escalatie

Westerse afschrikkingsspecialisten betwijfelen beide aannames. Onderzoek van het Zweedse Defensieonderzoeksbureau (FOI) benadrukt dat elk nucleair gebruik—zelfs "beperkt"—diepe escalatierisico's met zich meedraagt, gezien onzekerheden in commando- en controle, misperceptie, en de psychologische drempel zodra het nucleaire taboe gebroken is [8]. Bovendien is het onderscheid tussen "elites" en "bevolkingen" strategisch fragiel: in de praktijk zouden nucleaire aanvallen op Europese bodem collectieve defensieresponses onder Artikel 5 kunnen triggeren.

Maar de Westerse wapenvoorraden zijn flink geslonken wegens hun oorlogen in Gaza, Oekraïne en Iran. Amerika zou wapens verkopen, die ze niet meer hebben, aan Europa, dat zou betalen met geld dat ze niet meer hebben, en Oekraïne zou dan deze wapens gebruiken met soldaten die ze niet meer hebben.

3. Het onderscheid "Europese elites versus volkeren"

Een terugkerend thema in Karaganov's geschriften is de claim dat Europese elites—niet volkeren—verantwoordelijk zijn voor agressie tegen Rusland, en dat strafmaatregelen de eersten zouden moeten viseren terwijl de laatsten gespaard blijven [9]. Deze framing dient om Europese regeringen te delegitimeren. Hoewel politiek scherpzinnig, is dit onderscheid moeilijk uit te voeren. Moderne oorlogsvoering staat zelden chirurgische bestraffing van politieke klassen toe zonder burgerlijke schade.

Over Strategische Cultuur:

- Russia in Global Affairs schrijft: Karaganov's essays onthullen een belangrijke wending: Rusland als een distinctieve Euraziatische macht, met culturele wortels uit Byzantium, de Islamitische wereld, en Azië maar niet uit Europa [5].

- Valdai Club publicaties: Elite-discours kadert het Westen steeds meer als een afnemende maar nog steeds gevaarlijke actor, vatbaar voor "revanchistische" pogingen om unipolariteit te behouden [2].
- Academisch onderzoek: Studies van Russische strategische cultuur benadrukken de aanhoudende invloed van historisch gebeurtenissen (Napoleon en Hitler), geografische kwetsbaarheid, en imperiale ervaring op hun eigentijds veiligheidsdenken [11].

Punten van convergentie en divergentie

Sommige Westerse analisten zijn het met Karaganov eens over bepaalde diagnostische punten: dat de NAVO-uitbreiding bijdroeg aan Russische onzekerheid; dat de wapen beheersing architectuur is geërodeerd; dat diplomatieke kanalen grotendeels zijn verdwenen. Waar ze wel van mening verschillen is over de remedie: terwijl Karaganov escalatie pleit om afschrikking te herstellen, benadrukken sommige Westerse strategen het herstellen van communicatie, crisismanagement, en wapenbeheersing om escalatierisico's te verminderen [12]. Maar oorlogszuchtige EU leiders zoals Ursula Von der Leyen, Kaja Kallas, Donald Tusk, Geir Starmer, Friedrich Merz en Emmanuel Macron blijkbare niet.

Implicaties voor Europa en het Westen

Karaganov's argumenten zijn belangrijk zelfs als ze nooit als officieel beleid worden aangenomen. Ze onthullen hoe Russische elites Westerse acties percipiëren: niet als defensieve maatregelen, maar als existentiële bedreigingen die een buitengewone respons vereisen. Deze perceptuele kloof is een bron van gevaar.

Drie implicaties verdienen aandacht:

1. Signaleringsrisico's: Retoriek over "beperkt" nucleair gebruik kan bedoeld zijn om te dwingen, maar kan verkeerd gelezen worden als voorbereiding op daadwerkelijke inzet. Duidelijkheid in communicatie—zonder capitulatie—is

essentieel.

2. Afschrikkingscomplexiteit: Traditionele afschrikkingsmodellen gingen uit van rationele actoren die nucleaire oorlog zoeken te vermijden. Karaganov's logica suggereert een andere calculus: dat gecontroleerd nucleair gebruik bredere oorlog kan voorkomen. Dit daagt Westerse aannames uit en vereist geüpdate analytische denkkaders.

3. Diplomatiek imperatief: Als, zoals Karaganov claimt, Europese elites "gek" en niet vatbaar voor rede zijn, wordt diplomatie onmogelijk. Maar als zijn visie één factie binnen Russisch discours vertegenwoordigt—niet een monoliet—dan kunnen wegen voor engagement nog steeds bestaan. Het onderscheiden van het verschil is een kritieke taak.

Conclusie: Kritische analyse in een tijdperk van escalatie

Karaganov's doctrine is geen blauwdruk voor een onvermijdelijk conflict. Het is een provocatieve interventie in een lopend debat over Ruslands plaats in een veranderende wereldorde. Het grootste gevaar in tijden van spanning is niet onenigheid, maar misverstand. Terwijl Europa zijn eigen strategische dilemma's onder ogen moet zien, en terwijl Rusland zijn strategie herdefinieert, is de behoefte aan doordachte, kritische analyse nog nooit groter geweest. Want Rusland is de aanhoudende NAVO agressie en expansie beu.

Bronnen

1. Karaganov, S. (2026). How to Win a World War. Profile. Opgehaald van <https://karaganov.ru/en/publications/>
2. Valdai Discussion Club. (2025). Russian Foreign Policy in a Changing World. Moskou: Valdai Publications.
3. CNA Corporation. (2020). Russian Strategy for Escalation Management: Evolution of Key Concepts. Arlington, VA: CNA. <https://www.cna.org>
4. Federation of American Scientists. (2024). Russia's Nuclear Doctrine Update: Analysis and Implications. Washington, DC: FAS Nuclear Information Project.
5. Karaganov, S. (2025). "To Eurasia with Intellectual Freedom." *Russia in Global Affairs*, 23(2), 45-67.
6. Royal United Services Institute (RUSI). (2025). The Evolution of Russian Nuclear Doctrine. Londen: RUSI. <https://rusi.org>
7. Karaganov, S. (2023). "How to Prevent a Third World War." RIA Novosti (fragment). Vertaald en gearchiveerd op <https://karaganov.ru>
8. Swedish Defence Research Agency (FOI). (2025). Russia's Updated Basic Principles for Nuclear Deterrence. Stockholm: FOI. <https://www.foi.se>

9. Karaganov, S. (2026). Interview met Glenn Diesen, "How Russia Will Win the New World War." YouTube. <https://youtu.be/2Gd5jdl36cg>

10. Center for European Policy Analysis (CEPA). (2025). Russia's Strategy and Military Thinking: Evolving Discourse by 2025. Washington, DC: CEPA.
<https://cepa.org>

11. Mendelson, S., & Mathers, J. (2022). "Russian Strategic Culture: Why the Past Matters." Journal of Strategic Studies, 45(3), 321-349.
<https://doi.org/10.1080/01402390.2021.1987654>

12. Mearsheimer, J. (2024). "The Tragedy of Great Power Politics Revisited." Foreign Affairs, 103(2), 78-89.

<https://youtu.be/azawd8iCk30>